

Jõulud alati mõttes

Tark teab nüüd, kust oma laevapiletid osta. Mitu kümnendit eelmisest sajandist teadsid inimesed, et jõuludeks ettevalmistamine algab 2. jaanuarist. Näärudeks müüdavat kaupa ei võinud enne jõule kättesaadavaks teha, seepärast siis oli see parim kuusehete ja -küünalde varumise aeg. Polnud vaja tunde sabas seista ja jalgu põrandal lirtsuvas lumevees leotada. Mis käes, see käes! Kui oli võimalus osta mitu karpit ja veel säraküünlaid ka, oli juba mõndagi jõuluvana kingikotti poetamiseks. Ostmist saatis ohe: "Ega see leiba küsi!" ja tõsi, need võisid aasta otsa riknemata seista.

Igal poesikäigul pidi silmad lahti hoidma ja alati ka veidi varuraha kaasa võtma, sest iial ei võinud aimata, millal on õnne kaneeli-, nelgi-, pipra- või vürtsipakki letist saada. Kui inetus pappkarbis ja segamini koorekiududega ingveripulbrit soovisin, küsis müüja imestunult, mida üldse niisuguse jamaga peale hakata.

Sinepipulbrit, rosinaid, pähkleid, suhkrut, kohviube, nisujahu, pärmi ja kas või äädikat tuli ikka tagavaraks hoida, sest vajalikul hetkel polnud võimalik sellist kraami osta.

Kui kõik oli lõppude lõpuks olemas, võis nautida rahulikke ja rõõmsaid jõulupühi. Kel polnud ettevõtlikkust, see pidas näärupühi.

KADRIN LINNA

LUGEJA KÜSIB

ERAKOGU

Mitmel pool maailmas on valloota ambõis laialdaselt tuntud lõikelillena.

Valloota ambõis

Sain kingiks ühe lillesibula, millest kasvas ratsuritähena sarnane taim, kuid mille õis on veidi teistsugune, nagu juurdelisatud fotolt näha. Mind huvitab, mis on selle lille nimi ja kuidas peaks teda edaspidi hooldama, et jälle õitsema hakkaks.

Vastab

ANNE JAKSON

Tegemist on taimega valloota ambõis (*Cyrtanthus elatus*), kes kasvab looduslikult Lõuna-Aafrika niisketes mäestikumetsades ja mägiojad kallastel, õisikud kaljurünkadelt alla ripnemas.

Vahepeal unustusse jäänud, kuid siiski juba kaua aega tuntud ja kasvatatud sibullilled on hakanud lillehuviliste seas taas populaarsust koguma. Nii on juhtunud ka valloota ambõiega, kes väärrib tähelepanu aastaringi püsivate roheliste lehtede pärast.

Toas kasvatades võimaldage taimele talvel valge, kuid jahe kasvukoht ning kastke minimaalselt, siis püsivad ka lehed oodatult rohelsed. Ambõis ei vaja täielikku kuivaperioodi. Kevadsu-

visel ajal hakake kastma ning väetama regulaarselt, andes väetist kord paari nädala tagant. Suve lõpu poole on loota õisiku või õisikute ilmumist. Tagasihoidlik piklike tumeroheliste lehtedega taim muutub õitsemise hetkel kauniks "tulipunaseks lillekeseks", sest ühele õisikuvarrele võib moodustuda kuni 9 õit.

Ambõie iseärasuseks on see, et ta ei talu iga-aastast istutamist. Taim õitseb tihedalt täis kasvanud potis tunduvalt rikkalikumalt. Istutusnõu võib olla madalam ja laiem, siis on tal parem võimalus aastaid puutumatuks kasvada.

Igal kevadel tasuks siiski värsket mulda lisada, kuid jälgige, et sibulad ei satuks üleni mulla alla. Istutussegu peaks olema rammus ning hästi vett läbilaskev. Ideaalselt sobib kompostmuld, millele on lisatud 1/4 osa kruusa või jämedamat liiva. Äärmiselt oluline on istutusnõu põhja teha katkest potikildudest drenaaž, et ära hoida liigse kastmisvee seisumäämist.

Paljudada on teda lihtne tütersibulate abil, mis eemalduvad emataimest kergesti ilma taime lõhkumata.

Hoiatuseks meeldetuletus – valloota ambõis nagu teisedki amarülliliste sugukonna taimed sisaldavad mürgiseid alkaloide.